

- Àlbum Dalí. Barcelona: Destino / Fundació Gala - Salvador Dalí, 2005. 366 p.
- BONAVENTURA, Montserrat. *El somni d'un cavallet de fusta*. Picanya: Edicions del Bullent, 2005. 104 p.
- CARBO, Joaquim. *La caritat explica-da als joves*. Barcelona: Columna, 2005. 144 p.
- GIRONELL, Martí. *La ciutat dels som-niures. Històries de superviven-cia a Bombai*. Valls: Cossetà-nia, 2005. 192 p.
- MATEU I SUBIRÀ, Joaquim. *Fargues a Catalunya i Andorra*. Barcelo-na: Rafel Dalmau Editor, 2005. 142 p.
- MORENTE, Imma. *No em miris als ulls en la foscor*. Argentona, 2004. 70 p.
- MUNS, Maite; ROSET, Dolors; VENTURA, Montserrat. *Atlas ambiental i patrimonial del Ter*. Girona: Consorci Alba-Ter / AGBAR, 2004. 105 p.
- MUÑOZ I PAIRET, Irene. *Epistolari de Víctor Català*. Girona: CCG, 2005. 356 p.
- PAGÉS, Vicenç. *El poeta i altres con-tes*. Barcelona: Proa, 2005. 208 p.
- PASTELLS I CLOTA, Jaume. *Memòries sense nostàlgia*. Girona: CCG, 2004. 120 p.
- PERAFERRER I VAYREDA, Martí [adapta-ció teatral]. *La punyalada*. Girona: CCG, 2005. 88 p.
- PLA, Josep [edició de Xavier Pla]. *El primer Quadern Gris*. Barcelo-na: Destino, 2005. 309 p.
— *Primera volada. Tres ciutats*. Barcelona: Destino, 2004. 690 p.
- POL, Marta [et al.]. *Creativitat. L'explosió dels límits*. Girona: Ajuntament / Universitat de Girona, 2004. 95 p.
- PUJOL I CANELLES, Miquel. *Pintors i retaules dels segles XIV i XV a l'Empordà*. Figueres/Girona: Institut d'Estudis Empordane-sos / Diputació, 2004. 312 p.
- RABASSEDAS, Ramon. *Els termiters*. Girona: CCG, 2004. 272 p.
- RIQUELME, Antoni. *L'Eulàlia, el camí d'una vida*. Girona: CCG, 2004. 312 p.

Allò que es menjava ara fa set-cents anys

SOLDEVILA I TEMPORAL, Xavier.

Alimentació i abastament al Baix Empordà medieval. Segles XII-XIV.

Ajuntament de la Bisbal d'Empordà. Col·lecció Fontanetum, núm. 8. 2004, 175 pàgines.

La història de l'alimentació no podem pas dir que sigui una matèria totalment desco-neguda al nostre país. D'un temps ençà diferents treballs d'història han anat aflorant tot enmirallant-se en la metodo-logia adoptada en obres emblemàtiques d'historiadors de països amb més tradició en aquest camp. Saber què men-java la gent en èpoques pretè-rites és un aspecte fonamental a l'hora d'apropar-nos a la seva realitat quotidiana. Amb aquesta intenció l'historiador Xavier Soldevila, que des de fa temps centra els seus estu-dis sobre la baixa edat mitjana a les terres empordaneses, ens presenta aquest interessant treball, resultat de la beca d'investigació Premi Pere Lloberas que li concedí l'Ajuntament de la Bisbal l'any 2001.

D'entrada podem dir que es tracta d'un treball innova-dor, tant pel que fa a la cro-nologia del període estudiat (s. XII-XIV) com per l'àmbit geogràfic al qual es circums-criu (el territori del Baix Empordà).

El llibre no es limita a la qüestió de l'alimentació en si, és a dir, als diferents tipus d'aliments que degueren

constituir la base alimentària dels empordanesos de fa uns set-cents anys, sinó que par-tint de la idea globalitzadora de «sistema alimentari» va desgranant els diferents aspectes socioeconòmics, geogràfics i culturals que influeixen en el concepte d'alimentació.

Així, abans de centrar-se en els diferents tipus d'ali-ments, l'autor passa revista de manera ordenada i metòdica a una sèrie de qüestions estre-tament vinculades a l'alimen-tació, com són el paisatge agrari, l'activitat cinegètica, les crisis de subsistències que periòdicament delmaven la població o bé el comerç i les dificultats que comportava el proveïment de determinats productes alimentaris. Unes quantes pàgines del llibre es dediquen als aspectes més socials de l'alimentació: no només es tracta de veure què es menjava sinó qui ho men-java. En aquest sentit es dei-xen entreveure les diferències existents en el si de grups socials i situacions particulars, com ara el cas de la noblesa, els jueus, els pobres i margi-nats, els infants, etc. A banda de tot això el llibre tampoc oblida aquelles qüestions més materials, com són les de la preparació, elaboració i con-dimentació dels aliments, allò que en diríem els aspectes culinàries del menjar de l'època.

Com era d'esperar l'anàlisi posa de manifest, pel que fa als aliments, la centralitat del pa com a component fonamental en la dieta medieval i el caràcter secundari, d'acom-

panyament o «companatge», d'altres productes com la carn, el peix, la mel, els lle-gums, els ous o la fruita.

La interpretació de les fonts escrites consultades, entre les quals tenen un paper destacat els fons notariais del districte de la Bisbal i la documentació de l'Arxiu Diocesà de Girona, així com una acurada metodologia, permeten a l'autor de bastir aquesta sòlida monografia que aconsegueix amb escreix la voluntat d'oferir una impres-sió global i coherent, més enllà dels simples exemples, de quins aliments menjaven, com els preparaven i com els obtenien els empordanesos d'aquells temps. El llibre de Soldevila constitueix sens dubte una interessant i molt nova aportació a l'estudi de l'edat mitjana del territori baixempordanès.

Santi Soler i Simon

Edició didàctica de Pérez Galdós

BASTONS I VIVANCO, Carles. **Estudi introductori, amb notes i orientacions per a la lectura de Girona, un dels Episodios nacionales de Benito Pérez Galdós**. Ed. Castalia. (Col·lecció Castalia Didáctica, núm. 61). Madrid, 2004.

La reconeguda Editorial Castalia acaba de publicar un dels més interessants *Episodios nacionales* de Benito Pérez Galdós, amb una àmplia i acurada introduc-

ció a càrrec del figuerenc Carles Bastons i Vivanco, erudit i prolífic catedràtic de llengua i literatura espanyoles de l'IES Jaume Balmes de Barcelona que ja en altres ocasions s'havia ocupat, molt meritòriament, de la figura i de l'obra de l'esmentat escriptor canari. Una vegada més, el professor Bastons ofereix una mostra ben explícita de les seves aptituds didàctiques i del seu esperit crític. No es pot oblidar tampoc el seu origen gironí, que recolza la interpretació del text galdosià en allò que té d'històric i de geogràfic.

L'aparició –llargament esperada, per cert– del llibre al qual ens referim, a final de l'any 2004, coincideix, no sabem si per casualitat, amb el 195è aniversari de l'heroica capitulació de la ciutat de Girona davant l'exèrcit de Napoleó, que després de set mesos ininterromputs de guerra va deixar un panorama de destrucció, morts i misèria. La capital del Gironès havia patit tres setges consecutius des de l'any 1808. Així, aquesta publicació prepararia molt oportunitat el bicentenari d'aquest fet històric que bé es podria celebrar d'aquí a cinc anys.

L'extensa i ben treballada introducció del professor Bastons va precedida d'unes detalladíssimes taules sinòptiques, de caire cronològic, on se situen els fets més rellevants de la biografia i de l'obra literària de Pérez Gal-

dós, tot relacionant-los amb els esdeveniments històrics i de la vida cultural i artística del país i d'Europa; contenen, doncs, uns resums molt útils de tot allò que succeeix any rere any des de 1843, data del naixement de Benito Pérez Galdós a Las Palmas de Gran Canària, fins al 1920, en què morí a Madrid. Alhora, aquests «Cuadros cronológicos» inclouen, en síntesi, allò que a continuació s'explica. No es pot perdre de vista que als *Episodios nacionales*, a diferència de l'anomenada «novel·la històrica», gènere literari diferent, predominen els elements històrics per damunt dels ficticis, propis de la novel·la, per més que aquests no hi manquen i, fins i tot, els converteixen en peces de gran valor literari.

Constitueix el cos central de la «introducció» el desenvolupament dels apartats següents: Benito Pérez Galdós en el context de la seva època; la personalitat de Galdós; semblança humana, trajectòria narrati-

va, tècnica narrativa; el teatre de Galdós; Galdós, periodista; la correspondència de Galdós; l'estil; els *Episodios nacionales*; i l'episodi *Gerona*.

A continuació hi trobem una abundant i actualitzada bibliografia, a més d'una curiosa documentació gràfica.

D'altra banda, la intenció didàctica del professor Bastons s'estén al llarg del text de *Gerona* en les abundants i clarificadorres notes a peu de plana referents a vocabulari, citacions geogràfiques i toponímiques, textuals, etc., que en tot moment acompanyen el lector i li proporcionen així una lectura comprensiva. El treball es completa amb una interessant selecció de «Documentos y juicios críticos» i amb unes oportunes «Orientaciones para el estudio», on es repassen els personatges, els principals recursos estilístics i altres aspectes que s'han anat trobant a l'obra. Es facilita d'aquesta manera la resposta als ben programats i adequats exercicis que es proposen als alumnes. Malgrat tot, no s'ha de pensar que el llibre que ressenyem és només per a ús escolar o acadèmic. La seva lectura és útil per a qualsevol lector que busqui, a més del plaer de la bona literatura, una informació històrica molt vàlida d'allò que va succeir a Girona durant la invasió dels francesos a principi del segle XIX.

En conjunt, bé podem afirmar que tenim a les mans l'edició més completa i més ben estructurada d'uns dels més coneguts i interessants *Episodios nacionales* de Don Benito Pérez Galdós.

Ignasi Bonnin i Valls

Llafranc romà: una visió global

BARTI, A.; PLANA, R.; TIEMOLEDA, J.
Llafranc romà.
Quaderns de Palafrugell, 13.
Palafrugell, 2004.

Un dels jaciments arqueològics d'època romana més interessants i valuosos d'aquest país nostre és el que s'amaga al subsòl del poblet de Llafranc. Tot i que –excepcionalment– és conegut des de molt antic, fins aquests darrers anys no ha estat objecte d'interès per part d'arqueòlegs i de les institucions culturals, que ara vetllen per la seva preservació i exigeixen controls de les obres i treballs arqueològics quan és el cas. Tanmateix, estàvem mancats d'una visió global del lloc solvent i efectiva.

Les troballes antigues i recents, fortuïtes, les excavacions de salvament realitzades aquí i allí, un coneixement més aprofundit de la topografia del lloc i de la dinàmica de la romanització en aquest territori, constitueixen un capital important que calia ordenar, sistema-